

בבודו, יש מביין?

שפת הפשע ושפת המשפט הן שתי שפות השונות זו מזו כמעט בכל היבט ● שתיהן מוכרות לקהל הרחב בעיקר באמצעות סרטי פשע וסדרות משפטיות, אבל יש להן גם מאפיין משותף: שתיהן שפות סגורות, לא נגישות ורחוקות מעולמו של אדם מן היישוב

הילדות; השפה המשפטית נרכשת כחלק מן ההשכלה המשפטית. שפת העבריינים מושתתת על סלנג מיוחד, אוצר מילים פנימי של קהיליית הפשע. יש להעיר כאן שסלנג פושעים הוא תופעה המוכרת כבר משלהי ימי הביניים, ויש רואים בו את הבסיס לתופעת הסלנג בכלל. לעומת זאת אפשר לדבר על ז'רגון משפטי, המתייחס למכלול המרכיבים של השפה המשפטית.

את שפת הפושעים הישראלית מאפיינת נוכחות רחבה של הערבית. מילים כמו "חאווה" (דמי חסות), "ח'ר'ב וד'ר'ב" (מלחמת הכל בכל), "ח'פ'שה" (מאסר), או "אוס'ת'אז" (מנהיג בכלא) הן דוגמאות על קצה המזלג. את הז'רגון המשפטי העברי מאפיינת נוכחות מובהקת של הארמית, מ"עסקינו" או "לאו" ועוד "כהאי לישנא" ו"לית מאן דפליג".

הברל חשוב בין השפות הוא הפונקציה שהן ממלאות. שפת הפשע נועדה לשרת את הדרך שבה מתנהל העולם התחתון, הבנוי על היררכיה ועל פתרון בעיות בדרגים כיום אלימות, ועל כן גם השפה היררכית ואלימה. בין היתר אפשר למצוא בה פעלים נרדפים רבים להריגה, כגון "הויו", "העלים", "חיסל", "בובז", "טחן", "סינו", "תפר", "עשה לו פרטייה", "קרע אותו" ו"שלח לו זר". העבריינים בתחתית הסולם ההיררכי קרויים בין היתר "ברארה", "דניבה", "חיילים", "כלבים", "סנג'רים",

נשי עולם הפשע ואנשי משפט פוגשים אלה את אלה על בסיס יומיומי. כבית המשפט, בפגישות עם פרקליטים. הם גם נדרשים להכיר זה את שפתו של זה. הבעיה (או "דא עקא" בלשון המשפטנים) היא שמדובר בשתי שפות השונות זו מזו כמעט בכל היבט. יש להן מאפיין משותף אחר: אלה שפות סגורות, לא נגישות, רחוקות מעולמו של אדם מן היישוב. אחת הדרכים לקרב את שתי השפות לכלל הציבור היא סרטי קולנוע והטלוויזיה. סרטי פשע וסדרות משפטיות הם ז'אנרים מובילים, ובהם מתועדות שפת הפשע ושפת המשפט, רצוי בקפדנות ובמדויק.

משפטים משובצים בקללות

השפה העבריינית היא שפת דיבור הנחשבת נמוכה, שפת המשפט שייכת למשלב הגבוה, או לפחות הבינוני-גבוה. השפה העבריינית בנויה על משפטים קצרים ובוטים, משובצים בקללות, למשל משפט הפתיחה מתוך הסדרה "זינזאנה": "עיר שלמה תשמח להיפטר ממך, יה מניאק, יה זבל". השפה המשפטית משופעת במשפטים ארוכים ומפותלים. היא יכולה להיות אירונית ואף סרקסטית, אך בנויה על כללי נימוס מוקפדים. שפת הפשע נרכשת בסביבה טבעית, לעיתים מן

יש תחום אחד שבו שתי השפות נפגשות, והוא הדרך שבה פושעים מדברים על עולם המשפט. "מוכר תיקים" למשל הוא עורך דין המשתף פעולה עם הפרקליטות

כושעים מול משפטנים

שפה	כושעים	משפטנים
משלב	דיבורי	בינוני-גבוה
סוג שפה	סלנג	ז'רגון מקצועי
צרכים	תקשורת פנימית היררכית	הנמקה ושכנוע; ניסוח חוקים וחוזים
תחומי שיח	עולם הפשע, גורמי אכיפה	חקיקה, דיני ראיות וחוזים
מאפייני תוכן	סקסיזם, אלימות	נימוס, אירוניה
שפה זרה בולטת	ערבית	ארמית
מאפייני סגנון	שפת דיבור שטוחה ובוטה, משפטים קצרים ומקודדים	הגבהת יתר, קלישאות, משפטים ארוכים ומפותלים
ידע לשוני	נרכש בתהליך חברות	נלמד כנכס מקצועי
מדיה	דיבור במרחב פרטי	שיח פומבי פורמלי, כתיבה
חשיפה לציבור	שיחות עבריינים המצוטטות בתקשורת, סרטי קולנוע וסדרות טלוויזיה	דיווחים על אירועים משפטיים, סרטי קולנוע וסדרות טלוויזיה

דרמת פשע ומשפט ששודרה במשך 20 שנה

שופט המקבל בקלות רבה מדי את עמדת המשטרה הוא "שופט בלי ביצים", או בערבית: רג'וד פְּלָא פֶּיֶד, "שופטת" או סתם "שופט משטרה". שוטר או תובע שינקוט את כל האמצעים כדי לסגור תיק ייקרא "טייח"

לקוח אחר. השופטים נמדדים בעיני העבריינים על פי מידת ההשפעה שיש לתביעה ולפרקליטות על שיקול הרעת שלהם. שופט המקבל בקלות רבה מדי את עמדת המִשְׁטֵרָה הוא "שופט בלי ביצים", או בערבית: רג'וד פְּלָא פֶּיֶד, "שופטת" או סתם "שופט משטרה". שוטר או תובע שינקוט את כל האמצעים כדי לסגור תיק ייקרא "טייח". המונח הנפוץ בין עבריינים לזמן המעצר שלפני הגשת כתב האישום הוא "ימים". הארכת מעצר תוגדר "האריכו לו ימים" או "קיבל ימים". לאחר הגשת כתב האישום הגיע שלב ה"העמדה", ועל הסנגור שואלים "מי עומד לך". כל נאשם מצהיר על עצמו כמובן שהוא "אָפֶּיֶד", כלומר, חף מפשע – ובערבית: לבן – אבל מי שמצבו נראה חמור הוא "סגור", "מסוגר" או "תפור". על עברייני המקבל על עצמו תיק של עברייני אחר נאמר שהוא "אכל תיק", "לקח תיק" וגם "קנה תיק". עד המכחיש את מה שמסר במשטרה נקרא "עד 10א", על שם סעיף בחוק הפלילי. "עדות לא אוכלת" היא עדות שאינה קבילה בבית המשפט. כשנחת פסק הדין המרשיע על ראש העברייני נותרה מילה אחת, המוכרת גם לאדם מן היישוב: כְּפָנִים.

לפניות ולשאלות: ruvikr@netvision.net.il

"שפוטים" ו"פיונים". מעל כולם בולט האויב הגדול של עולם הפשע הבא מתוכו, המלשין, הנקרא בשלל שפות "אנטנה", "ג'אסוס", "וויסח", "זמיר", "חרפן", "מוזיקאי", "מויֶסֶר", "מניוק", "פותח לונגים", "שטינקר", "תקליטן", והרשימה חלקית בהחלט. לעומת ההיררכיה המובנית בשפת הפשע, בשפת המשפט יש יסוד היררכי מסוים, בעיקר בדרכי הפִּיֶייה אל שופטים, אבל זוהי היררכיה פורמלית, ועיקר השפה מופנה להנמקה ולשכנוע וכן לכתיבת הסכמים, תקנות וחוקים.

"עדות לא אוכלת"

יש תחום אחד שבו שתי השפות נפגשות, והוא הדרך שבה פושעים מדברים על עולם המשפט, בעיקר בעניינים הנוגעים למצבם המשפטי ולייצוג שלהם. כאן נוצר מעין לקסיקון חלופי לא פורמלי, המשמש לא רק את הפושעים שמהם הגיע אלא גם את המשפטנים הבאים איתם במגע. כך למשל מתייחס הלקסיקון הזה לעורכי דין העושים עסקאות מאחורי גבם של הלקוחות. "מוכר תיקים" הוא עורך דין המשתף פעולה עם הפרקליטות, "ראש מול ראש" מתייחס לעורך הדין המעדיף להשיג עסקת טיעון נוחה ללקוח אחד על חשבון החמרה עם